

Az elegáns tipográfia és harmónia művésze

275 ÉVE SZÜLETETT GIAMBATTISTA BODONI

NYOMDÁSZATTÖRTÉNETI TÖREDÉKEK

Szerkeszti: Gécs Béla

A nyomdaművészet megújítója, a neoklasszikus ízlés génusza, a kifinomult és előrelátó kiadó Giambattista Bodoni, nyomdász, betűszedő 1740. február 26-án, az Itáliai Saluzzóban, nyomdász családban született.

A tipográfiát édesapjától tanulta. Felszabadulása után felkereste a legjobb itáliai és francia officinákat. 1758-ban C. Ruggeri apát támogatásával Rómába ment, a XV. György pápa 1622-ben alapította Congregazione per la Propagazione della Fede nyomdába. Ott, mint szedő, kézisajton dolgozó munkás, majd záródísz-, betű- és metszetkészítő munkálkodott 1766-ig. Közben mohó érdeklődéssel tanult, elsajátította korának egész,

ekkor már sokágú és bonyolult nyomdatechnikáit. Foglalkozott a nem latin ábécés – arab kopt és egyéb – írások metszési és nyomtatási problémáival is.

1768-ban Londonba készült, hogy a betűmetszés művészetében tökéletesítse tudását, betegsége azonban megghiúsította utazását. Szülővárosában érte a pármai herceg, Don Ferdinando di Borbone meghívása és ajánlata, hogy hozza létre és irányítsa a pármai Királyi nyomdát. Kezdetben Fournier metszette betűállománnyal dolgozott. Maga tervezte a 144 antikva és kurzív betűfajta, 108 címszedéshez való verzálist, és sok kézírásos típust és keleti betűfajta alkotott. A legtöbbjét maga metszette, utolérhetetlen művészettel és pontossággal. Betűi harmóniája, vo-

*Saluces, ville
du Piémont re-
nommée par
des hommes cé-
lèbres dans la
robe et dans les
armes. Elle est
ma chère patrie*

nalritmusa, kiegyensúlyozottsága a legtisztább esztétikai hatást biztosították. Ezzel tette nyomdáját híressé.

Bodoni egy életen át Pármában maradt, világraszóló csodálat övezte, uralkodók, irodalmárok látogatták.

1769-ben adja ki a „Ferdinánd herceg és ausztriai Mária Amália főhercegnő esküvői szertartásának leírását, Petitot udvari építész metszeteivel. Ez a kor legjelentősebb olasz könyve az ünnepekről és a legvonzóbb a kiviteli szépsége és hibátlanságának vonatkozásában. Ő ugyanis azt tartotta: „Minél klasszikusabb egy könyv, annál inkább helyénvaló, hogy a betűk szépsége önmagában megmutatkozzék.”

Bodoni kitaró művész és nyomdász volt. A tökéletességre törekvéstől gyötört, fantáziától és intelligenciától fűtött ember, aki meg akarta valósítani, amit elképzelt magának. Ars poetikája: a betű legyen szabályos, tiszta vonalú, ízléses és

tetszetős. Pármában teljesedett ki munkásságában klasszicista antikva stílusa. A nyomdász és kiadó szerepköre elválaszthatatlanul összefonódott személyiségével.

Kiadott műveit nemesen egyszerű tipográfia jellemzi, díszítő anyagok mellőzésével. A műhelyéből kikerült könyvek letisztult tipográfiája úgy maradt meg az utókor számára, mint a modernség tartós példája és üzenete.

Híres könyve a „Pater Noster” (Miatyánk) 1806-ban 156 nyelven jelent meg. Ezt követően adta ki Bodoni egyik főművét, az „Iliade”-t görög nyelven, három kötetben, pazar kiállításban, óriási formátumban.

Bodoni életművének örök emléke a „Manuale Tipografico”, azaz A nyomdászat kézikönyve című munkája 1813-ban. Művében 17 antikva és kurzív ábécét, 9 maniskula ábécét és 409 nyomdai cifrát, sordízt és több mint 600 metszetet tüntet fel.

Bodoni élete utolsó éveiben is dolgozott, a nyomdász és a kiadó szerepe elválaszthatatlanul összefonódott személyiségében.

Életében fejedelmi kitüntetésekkel kapott Párma hercegtől. Megkapta a „királyi udvari nyomdász” címet a spanyol királytól. Kérdemelte a francia becsületrend keresztjét Napóleontól, a francia klasszikusok kiadásának érdemeiért.

Giambattista Bodoni 1813. november 29-én Pármában hunyt el. A páрмаi dóm legnagyobb harangja – amely a legelőkelőbb családok és személyek számára kondult meg – adta hírül a városnak a szomorú hírt. December 2-án celebrálták a gyászszertartást, amelyen a kormány vezetői, a város elöljárósága és minden tudományos és irodalmi testület részt vett.

Halálának 150. évfordulóján, Pármában a Palletina Könyvtár helyiségében felavatták a Bodoni Múzeumot, a mester bronz mellszobrával. A múzeum őrzi Bodoni rekonstruált nyomóprését, 66 nyomdai remekművét, az általa metszett betűk patricáit és az öntőszerszámaikat.

Giambattista Bodoni a betűmetszés, a könyvnyomtatás megújítójaként az elegáns tipográfia és harmónia művésze volt és a neoklasszikus ízlés alakítójaként kapott örök tiszteletet a nyomdászattörténet veretes lapjain.

Bodoni